

Кримінальна відповідальність за вчинення крадіжок в умовах військового стану в Україні

Долянська І. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2446-6131*

Шевченко Д. О.

*здобувач вищої освіти рівня «Бакалавр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: shevchenkodo@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-8536-3657*

17 листопада Президент України підписав закони, згідно з якими строк воєнного стану та загальної мобілізації продовжено ще на 90 діб — до 19 лютого 2023 р. 18 листопада Закони № 2738 та № 2739 були опубліковані в газеті «Голос України»[3]. Але це не означає, що злочинність, яка відбувалась до воєнного стану, зникне і майно людей буде в безпеці. Навіть в такій складній ситуації злочинці можуть скористатися нагодою та таємно заволодіти речами особи.

Військовий стан-специфічне кризове середовище, в якому Україна та її громадяни перебувають вперше, тому вони очікують підтримки, особливо від держави. Із початком війни було введено воєнний стан, а згодом прийняті закони, які змінили Кримінальний кодекс України (КК), посиливши кримінальну відповідальність за ряд злочинів в умовах воєнного стану. Зокрема, було внесено зміни до Кримінального кодексу України щодо злочинів за статтями 185, 186, 187, 189, 191 КК, які посягають на суспільні відносини з приводу власності [2], але у даних тезах автори мають намір окреслити актуальні питання, присвячені питанням кримінальної відповідальності за вчинення крадіжок в умовах воєнного стану.

Крадіжка є різновидом викрадення і спосіб заволодіння майном відрізняється від інших видів викрадення. Таємність, як характеристика полягає в тому, що виконавець крадіжки вважає, що він вилучає майно, про факт викрадення якого потерпілому не відомо. Можливі причини крадіжки включають грошові та негрошові мотиви. Детермінантами крадіжок також виступають жадібність, потреба в грошах, наркозалежність, помста тощо.

Дослідження крадіжок серед неповнолітніх показує, що неповнолітні можуть красти через новизну досвіду, тиск з боку однолітків, бажання придбати речі, які неповнолітні не можуть придбати на законних підставах, фінансові причини, а також самовпевненість та акт помсти у складних стосунках з батьками [5, ст.4-5].

А крадіжка, вчинена в умовах війни, стає можливою є через відсутність більшості громадян в своїх власних будівлях, потреби крадія в грошах (матеріальних ресурсах) та усвідомлення того, що увага правоохоронних органів спрямована на безпеку об'єктів важливої інфраструктури та таких будівель, як лікарні, банки та інше.

Сукупність причин, зазначена нами вище, може створити враження, що кількість крадіжок зросла, однак відповідно до наявної статистики Генеральної прокуратури про зареєстровані крадіжки [4] за останні два роки, висновки є доволі несподіваними.

Кількість крадіжок знизилася з 57 516 за січень-травень 2021 року до 27 613 за аналогічний період нинішнього, 2022 року. Чим можна пояснити такий різкий спад даного виду злочинів? Насамперед, заходами, які були реалізовані правоохоронцями та військовими адміністраціями, а саме: посилення патрулювання вулиць та введення комендантської години. Позначився й виїзд мільйонів українців, які покинули країну, включно з потенційними злочинцями. Крім того, деякі потенційні злочинці, навіть ті, які відбували реальні покарання, вирішили поповнити ряди територіальної оборони та Збройних Сил України.

І хоча зареєстрована кількість крадіжок, про які нами зазначалося вище і є нижчою порівняно із попередніми роками, це все рівно є болісним нагадуванням, що навіть у такі складні часи власність громадян зазнає злочинних зазіхань.

Тому законодавче посилення кримінальної відповідальності за крадіжки є єдиним і необхідним кроком попередження даного виду злочину.

Отже, 7 березня 2022 року Законом № 2117-IX внесено зміни до КК щодо посилення відповідальності за злочини за ст. 185, 186, 187, 189, 191 КК, вчинені в умовах воєнного стану. Це основні майнові злочини, які завжди становили значну частину всієї кримінальної статистики в Україні-крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, а також розтрата і заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем.

Крадіжка-ч. 1 ст. 185 КК до цього вважалася не злочином, а кримінальним проступком, і за неї було передбачено покарання від штрафу 17 тис. грн. до обмеження волі строком до 5 років [1, ст. 185]. Лише в разі вчинення крадіжки повторно або за попередньою змовою групою осіб, з проникненням у житло або інше володіння, у великому, особливо великому розмірі-передбачалися покарання у вигляді позбавлення волі.

Нині ж крадіжка, учинена в умовах воєнного або надзвичайного стану-є особливо кваліфікованим складом злочину. Вчинення крадіжки в умовах воєнного стану кваліфікується за ч. 4 ст. 185 КК, за що передбачено покарання у вигляді позбавлення волі від 5 до 8 років [6]

Отже, викладене вище дозволяє прийти до наступного висновку: українське кримінальне законодавство дуже серйозно ставиться до відповідальності за крадіжки та передбачає широкий спектр покарань для злочинців. Сьогодні вкрай необхідним є теоретичне уявлення про нове законодавство про кримінальну відповідальність за крадіжки та практику його застосування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III: станом на 6 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 19. 11. 2022).
2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України від 03. 03. 2022 р. № 2117-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text> (дата звернення: 27.11.2022).
3. Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні»: Закон України від 16. 11. 2022 р. № 2738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2738-20#Text> (дата звернення: 27. 11. 2022).
4. Кімраль О. Війна в Україні: яка ситуація зі злочинністю? URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vijna-v-ukrajini-jaka-situatsija-zi-zlochinnistju.html> (дата звернення: 19. 11. 2022).

5. Сорока І. В. Розслідування крадіжок майна громадян, учинених неповнолітніми: дис.... канд. юрид наук: 12.00.09/ Дніпр.держ.ун-тет внутр.. справ, Дніпро, 2017. 257 с.
6. Воєнний стан як обставина, яка впливає на кваліфікацію злочину та призначення покарання. URL: <https://pravo.ua/voiennyi-stan-iak-obstavyna-iaka-vplyvaie-na-kvalifikatsiiu-zlochynu-ta-pryznachennia-pokarannia/#:~:text=Нині%20ж%20крадіжка,%20учинена%20в,від%205%20до%208%20років.> (дата звернення: 19. 11. 2022).